

БИБЛИОТЕКА
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

ЗА ИЗДАВАЧА

Драган Бујошевић
генерални директор РТС-а

УРЕДНИК

Драган Инђић

КОРИЦА

Предраг М. Поповић

Властимир Станисављевић
Шаркаменац

ОСАМ ДАНА
У ЛИСАБОНУ
(С' ДРАИНЦЕМ)

роман, путопис, есеј, дневник,
збирка прича и песама
(„РУКОВЕТ ОД 8 СОНЕТА“)
о љубави, једном граду, страсти,
измишљеној реци, сусретима
и преступима

ЛИСАБОН, 17–24. мај 2018.

&

ДРУГИ ГРАДОВИ (ПАРИЗ & БЕОГРАД)
касније до 2022.

Не йреда часїи скийачу

Р. Драинац

(песма Ейийаф на мом їробу)

Уместо предговора

Да вам се представим: Некада ме *сусрећинет*е да вас учиним срећним, а некада вас, и то чешће, ражалостим. Имам много лица, па и наличја. Никад се не зна које ћу понети у тренутку сусрета са вама. Моје обличје зависи од стицаја многих околности и прилика. Некад и од нестицајних. Цео овај свет учествује у његовом креирању. Зато се немојте чудити ниједној мојој *сусрећнушој* визији. А било би најпаветније да сте спремни да ме сретнете у најгорем облику. То би вас унапред припремило на боље реаговање на изненађење – оно чему сваки човек тежи, али мало успева.

Али, хајде, да вас не мучим, и да вам одмах, готово на почетку кажем ко сам: Ја сам *Госћодин Случај*. Две прве битне ствари, а има их још, код мене су (те): да нисам сâм себи строго одредио да се потписујем великим почетним словима, и да нисам човек. Ја сам *сви људи* одједном, и они у возу и они што чекају на станици, тај исти воз. И они што беже, а мисле да јуре некога. (Како Сиоран каже: *Беже од рођења и животиа, а не од смрти јер к њој иушују.*) Па и они што

се сматрају незамереним Богу, а заправо су баш они најбогобожљивији. Ја сам све то, *сви њи људи одједном*, а већ на следећој станици тога воза ја нисам више ништа од свега тога. Отишао сам у неком „свом“ правцу, и никада ме више нећете срести, као да такав за вас управо и не постојим.

8 Једном сам се обрео сâм, на једној од свих тих железничких станица. Била је то једна од оних постаја на којој нико није силазио. Ту је владала једино самоћа. Зато ме ту напосто није ни било, јер без људи и не постојим. Ја могу, једноставно, да будем чудо велико, али понекад и *џол'ко малено*, као црно под ноктом, да ме људи и не примећују. Али једном сам, замислите, створио *Болницу за лушке*. То ми се десило у Лисабону током 19/20. века. Ко није био у Лисабону, он ме није ни видео, није видео такав *Случај*. За њега, значи, као и да не постојим. А ја свакако постојим – и тада, за неке друге људе. Али они су ми свакако потребни, да би ме било. То и доказује да имам живот готово једнак људском. Зато ми се име и презиме (*Господин Случај*) и пишу великим словом, као код човека.

И још да вам кажем да ме има свуда и на сваком месту, чак и тамо где ме не роде. Постојим у причама, у сликама, у звуку, у говору, у животу људи, и на облацима, и на коњићима од гипса за дечје рингшпиле. Врло ретко се понављам, и сви ми-*Случаје*-

ви и кад смо готово истоветни, ми се разликујемо по нечему.

Ја ћу вам овај пут говорити из ове књиге ОСАМ ДАНА У ЛИСАБОНУ јер сам ту да сачувам аутохтоност овог *йисанија*. Сваки случај се труди да говори само о својој књизи. И моје *йрво лице* биће најчешће и *йрво лице* аутора. Што значи да је некада његово прво лице заправо моје. Али не и увек. Некада ће оно бити треће лице потписника ове мале књиге, који ме је позвао у помоћ да опише нешто што је видео и доживео, а где, него баш у Лисабону, пошто је он део наслова и пошто смо се у њему окупили да сви, и Ја и аутор, и *личносѝи из романа* донесемо ову својствену причу. Некад ће се десити и то да један од нас двојице прича у *йрећем лицу*, а да притом мисли на себе, било да сам то ја-Случај или аутор. Можда је причати о себи заправо и најлакше у *йрећем лицу*. (Зар нисте често виђали некога ко се сит исприча, говорећи *сам са собом* и *сам о себи*, а ви тада и не обраћате пажњу, као да је мало *оѝишио од себе*, а он управо само о себи и прича – то је то *йреће лице о себи самом*? Такви су, мисле они, срећнији од нас.)

Не чудите се, ако некада будем водио дијалог са аутором. То су тада понајпре његове интимне мисли које размењује опет сам са собом; уместо да медитира дијалoшки, он то учини унилатерарно. Да ли се тако спасава кобнога застрањивања или боље контро-

лише шта саопштава? Али баш ту морам да вас упознам с још једном нашом деликатношћу: кад бих ја да причам причу, како је у духу *Случаја*, он ме преиспитује: *Ко је овде аутор и ко коначно одређује форму и садржај?* Тада одступам, али некада он не може све да контролише, па се отме и понека моја одређеност – кроз причу пробије мој дух. Он ми тада прећутно опрости, и потписује ову књигу.

Коначно, све сам вам ово испричао да бисте извукли закључак како немам ништа против и да ме потпуно поистоветите са аутором. Напротив, то би ми чак била велика част, јер ми имамо *неоверен сјоразум* код *суђаја* да један другог можемо одмењивати и у причи и у егзистенцији, као и у испуњењу животнога тока, стазе, *ислушања*, кад онај други оде с *овога свећа*, а останем *Ја (?)*... – наше презиме нећу наводити јер се оно мења од човека до човека, од аутора до аутора, од *Случаја* до *Случаја*, а како рекох, за овај *Случај*, писаће на корици ове књиге, те по ауторовој дозволи, а и без ње, причаћу вам шта се мом презимењаку догодило у Лисабону, године Господње 2018, од 17. до 24. маја.

(Све ово је требало да кажем, да сличност са писцем не би била погрешно протумачена, пошто је наратор увек самосвојна личност. И још да ја као *Аутиоров случај*, слично му савести, могу разговарати и са онима које би аутор познавао, као с Драинцем, ко-

ји путује са нама у Лисабон, јер *нам* од 3. маја 2018, кад смо се, и са другима, нашли на омажу-годишњици на његовом гробу, није „излазио из памети“ и близине... Као да нам је био у левом унутрашњем џепу у капуту, па смо се могли с њим договарати ил' пак, сашаптавати.)

ДАН ПРВИ: ТРГ ШИАДО

*Дојодио сам се сâм себи, или Драинац, Шиаду**

13

Дојодио сам се сâм себи, или Драинац, Шиаду

* *Antonio Ribeiro Shiado*, 16. век: португалски песник којег је Фернандо Песоа (1888–1935) сматрао највољенијим португалским колегом.

Неки дани напросто не почињу у кревету, као што зора пукне најпре на хоризонту. Не, неки дан може започети и на било којем месту. Као мени тога јутра – на лисабонском плочнику, тротоару, тачније речено, на, финој, од минуциозно уклесаних камених парчади, калдрми уличнога *йроширења* које Португалци баш тако и зову *largo*, трг – најпогоднија соба за скитнице и бескућнике, игралиште за оне који живот сматрају игром, место где се улична врева претвара у смењивање броја откуцаја срца. Кревет за поспане. Фино углачана горња површина уграђеног каменог комада, мерен-парчета, са савршено испуњеним фу-гама у цементном малтеру који с протицањем времена све више личи, и он сам, на вечни камен – све то, и ако би уморни захвалник и имао несаницу, та избрушеност, већа и од глаткости пегланих креветских чаршава, успављивала би га и разгонила му будност – до стања да је поспани мислио да је у свом кревету. Можда је аутор сад и био у свом кревету, у улици *Douradores*, али ја из Предговора, који вам ово поведам, ја сам се, првог осванулог дана у Лисабону, 17. ма-

ја 2018. „пробудио“ ту – е, баш ту, на овом описаном тргу *Шиаго*.

Можда сам све сањао, а можда је било и заиста, али сећам се да сам, иако уморан дошљак у непознато, а изазовно, једва очи склапао и сан на силу дозивао, због чудног смрада који се завлачио у ноздрве, макар кад би главу и у „перутнину загњурио“. Мириси испарења из претходно-дневног осушеног, а неспраног, зноја белосветских хипика, аутостоперки, *курви* и ходочасника, били су тако љути, продорни да су напросто душили отворе на кожи и телу и тамо где их није било, како би ушли у телесну чистоту и нетакнутост недужног, а затекнутог у масовној заједничкој постељи опште спаваонице (овога света).

Спазивши тело до мене (у већој врећи која би херметички строго затворена, а тиме и спасено од околне), те проценивши усто да је женско, покушао сам да се „као неопажено“, мало-помалкице, тобоже да је велика гужва, привучем и приближим телесу, не бих ли избегао општи смрад и мало поспавао. Али кад се проломио змијасти звук подужега *рајферилуса*, низ тело, и кад је цура, и она правећи се да спава и све чини несвесно, покушала да ме увуче унутра, из вреће је изишао неки мирис, као дух из лампе, и тек ме је он још више дотукао. Био је некако другачији од мириса зноја, сакупљаног на светским меридијанима. Чудан, али бар сам му могао одредити пол. Био је женскога рода.

Одмах сам се сетио оног Селенићевог *Тимора морши-са*, и заиста брзином поскока окренуо леђа поклон-прилици, не бих ли бар мало склопио *око на око* јер сувише сам дуго путовао, са истока на запад, преваљујући велике даљине, да бих прокоцкао планирано, с ентузијазмом, отпочињање мојих *осам дана у Лисабону*.

16 Да ли бих ја у томе успео, да после вреће, одморан, кренем у хрвање са непрегледним Лисабоном или не, то се није могло знати. Но, имао сам срећу, па сам стварно ипак и био одморан за сутра. Знали су то и други. И она до мене – *йуџиница* (овде се не изражавам бугарским језиком јер то би имало најсуштаственије одређење женскости), знала је, и сви, јер су урадили што и ја, односно, ја што и они: трг је био у тако пријатном и благо нагнутом положају косе равни, да је свако могао да бира како ће окренути главу, низбрдо или узбрдо. Зналци дугих маршева, *дуџоџуџаши*, окретали су главе ни уз, ни низ брдо, већ некако помало низбрдо, не равно, да им глава буде нижа од ногу како би се крв целе ноћи „сливала“ у срце и горњи део тела, кад се одмор на тај начин удвостручи. Кажу, пошто је овај трг на улазу у истоимену метро-станицу, да се на њему виђају спавачи до касних јесењих и раних зимских дана, јер до њих и тада допире загрејани ваздух из подземља, јест топао, али никада чист и свеж, какав је увек био потребан у масовним спаваоницама, организованим, овде са једне стране споменика Антониу Рибеиру Шиаду.

А најлепши Божји дар овога трга који се не заборавља је у томе што кад се пробудиш, одморан, и изађеш из крпâ, и телесног крша, пред очима ти пуца, али са друге стране споменика, ред кафића и *дистричића* у којима можеш одмах да попијеш „јутарњу“ кафицу, која, нажалост, већ сада скоро читавим светом креће да личи једна на другу: у брзини послуживања због комерцијалних ефеката, све се свело на *стиаиус униформе*, најпрактичније и најприближније успеху, а то ће свет учинити смешно уједначеним.

Требало је да се нађем са члановима моје породице. Бар је био такав договор претходне вечери у метролинији *Cals do Sodre* која нас је *довукла* у центар. Али њих нема, а сунце је одскочило. Можда превасходно јутарње сређивање новог станишта, у које се пристигло, тражи више времена него осталих јутара? Или су одужили, и они, са својом кафом „од *сабајле*“, ал’ ја их упорно чекам, баш као да с њима паралелно тај напитак узимам. Но, ја имам и једну малу срећу: први пут, *на зајагу*, добијам *американ* кафу у чудној фигурини од шоље, од белог порцелана. Личи на издужено буренце за ракију, какво у нас зову *ф(в)унија*. Пријатно је попити црну, топлу течност, за коју се верује не само да подиже човека, него га и диже, чак и дух му, и тело. *Послађао* сам је не би ли *моји*, међу којима има и три *женске*, стигли. Али да немају успутних продавница, можда бих их већ и угледао. Овако, верујем да